

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Januarius' 29-dikén 1819.

Északi Amerika.

Azon Biztosoknak, kiket az Egygyesült Státusok' Elölülője tavaly a' La-Platai tartományok' állapotjának megvizsgálására küldött vala, már többször említett 's egy kis részint nállunk is közönségesse tétetett előadásait a' Congressusnak e' végre kinevezett tagjai megfontolván, már vélekedéseket adtak, a' melly kevés szókkal annyiban áll: hogy legböltsebben fognak az Északi Amerikai Státusok tselekedni, ha ezen Spanyol tartományok 's az anya Spanyolország között folyó szabadsági hadakozásra nézve még egy ideig szoros Neutralitást fognak tartani. Vélekedéseket a' Congressusnak említett tagjai ekképpen fejtették ki: —

„Az előnkbe terjesztetett irásokból azt hozhatjuk ki, hogy a' La Plata' jobb partján fekvő tartományoknak, a' mellyek Spanyolországtól elszakadván magokat öszszetsatolták, minekutánna Spanyolország így elgyengülvén kívülről majd semmi megtámogatást kiállani nem kén-telenítettek volna, az, hogy függetlenségeket megtarthassák, nem nehéz dolog: de az is kitettik ugyan ezen irásokból más felől, hogy ezen tartományok messze vannak még annak a' belső tsendességnek, egygyességnek, megelegettségnek, 's boldogságnak állapotjától, mellyet az Északi Amerika' minden részeiben fel lehet találni. Igaz ugyan az, hogy a' hadi körülállások, mellyek között ezen Spanyol Státusok vagynak, azon

polgári szabadság' fenn-járó lelkének örvendetes gyarapodását, a' melly nállunk uralkodik, még nagyon akadályoztatják; mert jól tudjuk azt, hogy az oly Státusokban, a' hol minden iparkodást a' hadakozásra 's az önn' oltalomra kell fordítani, elnyomattatni szokott a' polgári szabadság: de azonban az is igaz más felől a' történetek' irásából, hogy nagy ritkaság az a' példa, hogy valamely nagy despotismus alatt élt nemzetnek az okos szabadságra való általlépés könnyű dolog lett volna. Nem tsak a' név teszi a' dolgot; 's egy örökös jussal uralkodó familiának nemléte egyedül nem teszi-le a' szabadság' talpkövé; vannak Európában olyan Státusok, mellyek magokat Szabad Státusoknak nevezik, a' nélkül, hogy szabadságban élnének. A' Republikai virtusokkal nem bíró Respublika, a' melly oly intézetekkel és törvényekkel nem bír, mint a' milyenek nállunk találatnak, tudniillik a' mellyek különkülön minden polgárnak 's egyszersmind az egész közönségnek szabadsági bátorságul és zálogul szolgáljanak, nem érdemi-meg hogy Respublikának neveztessek. Ha az egek a' Déli Amerikai nemzeteknek, minekutánna a' függetlenséget, melynek megnyerésén iparkodnak, megszerzették, azt a' boldogségot is meg fogják adni, hogy a' magok szabadsági Constitutzió-jokat, törvényeiket, 's egyéb intézeteiket az Északi Amerikai Státusokéival megegyezőleg formálják ki — ekkor kell nekünk az elsőnek lennünk 's ekkor fogunk is mi valósággal az elsők lenni,

üket a' Szabadságnak ezen ifjabb gyermekeivel a' legbelsőbb atyafiság' köteleősze fog tsatolni. Ellenben valamedig emez időpont el nem érkezik (noha mi felettébb ohajtjuk ennek nagyon közel-létét), nekünk mind addig az Egyesült Státusok' hasznával és méltóságával legmegegygyezőbbnek lenni látszik az, hogy a' mi Országlószékünk a' maga politikáját a' legszorosabb és legtökéletesebb ueutralitásnak határai között tartsa, ezen két fő okokra nézve: *először* azért, hogy mi a' világ' történeti-írásában semmi oly példát nem találunk, melly nekünk a' jelenlévő környülállások között vezérlő sinor gyanánt szolgálhatna; *másodszor* azért, hogy azt semmi emberi elme előre meg nem mondhatja, hogy Deli Amérikanak belső dolgai, az után, ha egyszer külső függetlenségét megszerezhetette, mitsoda fordulást fog-nak kapni."

Most azon két Anglusok', Arbuthnot' és Armbruster' elfogattatásának, perének, megítéltetésének 's megölettetésének Aktáival vannak tele a' Londoni levélek, a' kik mint Anglus Ágensek azon Indus népek közt laktak, mellyek ellen az Északi Amérikai Egygyestült Státusok Nyugoti Floridában a' múlt esztendei hadakozást indították vala. Azon irásokban, mellyeket az Elölülő a' Congressus' elejébe terjesztett, ezen három pontokkal vádoltatott ez a' két szerentsétlen Anglus: 1)ször, hogy az Indusokat az Amérikaiak ellen hadakozásra ingerlették; 2)ször, hogy spionkodtak 's az ellenséget hadi készületekkel 's eleséggel segítették; 's 3)ször, hogy az Indusokat Hambly és Doyleen nevű, két (Amérikai) polgároknak elfogására ingerlették 's ezeknek megölettetésüket tanátslották volna. Hogy ezen vádok nem fundamentum nélkül valók, bizonyító irások által vitatják némely Anglus újságlevelekben az Amérikaiak. A' Londoni Kurir ellenben úgy

okoskodik, hogy az ő itélete szerént az Amérikaiak, nevezetesen az ő Generálisok *Jackson*, nagyon hibás lépést tettek, mikor ezen Anglust megölették: —“

„Az Arbuthnot és Armbruster ellen elkövetett tselekedet, úgy mond, mind azoknak szemekben botránkozás, valakik csak a' pallérozott nemzetek által eddig megesmertetett népek' törvényeit be-tsülik. Arbuthnot valósággal ártatlan volt mindenben a' mivel vádoltatik; a' mi *Armbrustert* illeti, ő talám nem mindenben ily tiszta: de a' törvényszék valamennyire meggyengítette volt az ellene kimondatott sententziát is, (esztendei fogsagra 's megkorbátsoltatásra változtatta volt által), 's csak eme nem-ember, Generális *Jackson*, lehetett az, a' ki őtet megölettesse. Ezen két Anglusnak bűne egyedül abban állott, hogy a' szerentsétlen Indusokon, kiknek kajbájikat az Amérikaiak felégették, 's feleségeiket és gyermekeiket meggyilkolták, szánakoztak. Nem lehet felindulás nélkül olvasni azon kegyetlenségeknek le-rajzolását, mellyeket a' Creek és Seminoles Indusokon az ő szomszédjaik a' Georgiai Amérikanusok elkövettek. A' mi Anglusainkra Arbuthnotra és Armbrusterre annak módja szerént reájok bizták vala ezen szegény vad népek, hogy indittsák-fel a' Britannus Országlószéket az érettek való közbenjárásra, azt hozván-fel kívánságoknak indító okául, hogy a' Britannus Országlószék válolta vala magára az azon Kötésekért való kezeskedést, mellyek által ezen Indus népek, mint az Anglusok' régi szövetségesei, a' magok tulajdonaiknak tsandes birtokában való maradás felől bizonyossá tétettek volt. Hogy ezen Indusok Arbuthnotot 's Armbrustert, ennek kieszközlésére kérték, ez által semmi törvéntelen lépést nem tettek. Arbuthnot és Armbruster urak, mind kereskedők eladtak vala ugyan az Indusoknak egy kevés, de oly kevés puska-

port, hogy két hónapi vadászatra alig érhettek volna meg véle. Ez az a' tselekedet, melynek az Amérikiak oly színt adtak, hogy a' nevezett kereskedők hadakozásra való fegyvert 's munitziót szolgáltatottak az Indusoknak! Mi (a' Londoni Kurir) még nem tudjuk azt, hogy Országlószékünk mi némű részt fog ezen dologban venni: de több mint gyanítható az, hogy ezen rettenetes ügy a' Parlamentum' elejébe fog terjesztődni. Két Anglus alattvalóknak ily módon történt meggyilkoltatása, kotzkára teszi-ki a' nemzeti betsületet." — A' Londoni Kurir nem czélzás nélkül beszéll ily boszszankodó hangon ezen kedvetlen történetről. — Mások úgy itélnek, hogy ha a' Ministérium maga meg nem említné is ezen tárgyat a' Parlamentumban, ez arról maga kérdést fogna tenni.

Annak bővebb megmagyarázására, hogy melly jól folytassa az Amériki insurgensek' verbunkosa Oberster Uslar Londonban a' maga dolgát, újabban azt hozzák bizonyítására az újságlevelek, hogy most ismét 120 rekrútát indított útnak egy hajón, de nem 120-szat hanem tízezeret is útnak indíthatott volna, ha kellett volna: de nagyon vállogatja az embereket; tsak a' közép idejű, izmos, erős, és már rég' szolgáló embereket veszi-bé. Egy lovas Regimentet is állít-fel 500 emberekből: 's ebbe leginkább a' Frantziákkal való utolsó hadakozásban esmeretessé lett *Német Legióbéli* embereket gyűjti. Mondják, hogy mihelyest ezen Regimentet teljes számra pótolta, azzal maga is vissza fog evezni Amérikába.

Nagy Britannia.

A' napokban *Mac-Gregornak* az ötödik hajója indult útnak Angliából a' Tamesis' torkától Amérika felé. Ennek neve *Monarkha*. Ez is elbótsáttatott Anglus katonákkal volt terhelve, mint a' négy előbbienek.

Austriai-Estei Maximilián 3 Kir. Fő Hertzegsége midőn kíséreeivel Jan. 4-dikén estve Potsmouthba megérkezvén, 's ott más nap' reggel tengeri biztos Sir Grey György által vezetettvén, a' fegyveres házban, kikötőhelyben, 's a' hajó-építő mívhelyen minden ritkaságoknak megvizsgálásában foglalatoskodna, egygyik kíséreejét Cs. K. Feldmarschal-Lájtánánt Hardegg Grófot az a' szerentsétlenség érte, hogy a' kötél verőknél, kik ekkor éppen a' legnagyobb vitorlakötelet sodrották, a' Grófnak, ki ezen munkát nagy figyelemmel szemlélte, egygyik úja oda sodródott, és kétségen kívül az egész karja odaszakadott volna, ha szerentsére a' körülállóknak nagy kiáltására a' masinát hirtelen meg nem állították 's karját ekképpen ki nem szabadították volna. Így is nem kis sebet kapott a' kezén, 's a' válla is kifitzamodott egy kevéssé. Itt a' K. Fő Hertzeg a' dolgosoknak 50 font Sterlinget, azon özvegyek' kassájába pedig, kiknek férjeik ezen dolgozó mívhelyen szerentsétlenekké lettek, 17 font Sterlingeget ajándékozott.

Azt jegyzik-meg az Angliai tudósítások, hogy az 1810-dik esztendőől fogva nem történtek oly sok és oly nagy bankó-bukások; mint mostanság, pedig egynek a' megbukását mindenkor többeké, 's többekének még többeké szokta követni. A' kezelebb említett Párisi hét bankósok' megbukásának tsak a' híre is alig érkezett vala meg Londonba, hogy azt, ugyan tsak az akkor említett Campbell-'s-Bowden-háznak megbukása nyomban követte. Hát még ezt hányan nem követték volna nem tsak Angliában hanem más Európai pénzes piatzokon is, ha őtet, szerentsére harmincz más nagy pénzes kereskedőknek öt-öt ezer (mind egygyütt 150,000) font Sterlingeért való kezességekre, a' Státus' bankója a' veszedelemből ki nem ragadta volna, annyi kész pénzt adván neki költsön, hogy Januárius' 11-dikén

délutánni 3 órakor bankós kassáját, melyet 9-dikben zárt vala be, ismét megnyithassa, 's hitelezőjít fizethesse. Barátjai is költsönöztek néki 50 ezer font Sterlinget; 's így eshetett-meg végre, hogy ezen segedelem-summakat a' még kassájában találtató pénzhez tévén, ismét lábra állhatott. Betsületes háznak kell annak lenni, melynek lábraállításán ily sokan iparkodnak, ámbár azt is feltehetni, hogy egy ily pénzes háznak fenntartatásán sokan iparkodnak tsak azért is, hogy az ő megbukását magok is meg ne érezzék.

S z e n t I l o n a.

B o w e n Kapitány a' Kinston nevű hajóval Bataviából evezvén Európa felé, Szent Ilonánál Nov. 22-diken megállapodott, 's minekutánna a' Kormányozótól *Hudson Lowétól*, *Bathurst* Miniszterhez szolló leveleket vett volna által, azokkal Jan. 9-diken Angliába szerentsé- sen megérkezett. *Bonaparte* egészséges, de nagyon kedvetlen. Nagy vigyázás van rá.

Nem régen egy kotsit vittek Cáp városából (a' Jöreménség' fokáról) a' Generális *Bertrand* számára Sz. Ilona szigetére: de nem vehette hasznát, mert azt gondolván a' Bonaparte' gondviselő- jé, hogy titkos levelek lehetnek valamely részébe elrejtve, egészszen ösz- szetörték.

H a y t i.

A' sok tengeri ragadozó hajókra még ezen sziget' új urai is megnehezteltek, kivált azokra a' *Baltimorebéliekre*, kik az *Artigás'* szabad levele mellett raga- doznak. Mind ezeknek üldözésekre fegy- veres hajók eveztek-ki, mellyek a' Sziget' öbleiben ólálkodnak, hogy minden olyan ragadozó hajókat, mellyek magokat ezen öblökben mutatni mérészlik, elfogdos- sák. Már meg is leptek egy ilyen Balti- morei hajót, 's minden rajta talált em- bereket megöldöklöttek.

L a - P l a t a.

A' *Buenos - Ayresi* Országlószék, hogy azt a' gyanut elhárithassa magáról, hogy azon igasságtalan tengeri prédála- sokban ő is részes volna, mellyek ellen kivált az Európai tengeri kereskedő nem- zetek mostanában ily nagyon panaszo- kodnak, közelébbről egy újabb példáját mutatta, hogy ő a' népek' törvényére ezen tekintetben melly szentül figyelmez, 's azokat a' Buenos - Ayresi alattvalókat, a' kik ez ellen hibáznak, melly kedvezés nélkül megbüntetteti. A' *Maipo* nevű *Briggnak* Kapitánya szabad levelet kapott vala a' törvényes prédálásra, de ő azzal vissza élvén, mihelyest a' tengerre kika- pott, azonnal tengeri ragadozáshoz fo- gott, melly egy pár szóval tsak azt te- szi, hogy a' kit előlutól talált, barát akár ellenség volt, ha birt véle, mindent ki- prédált. Ezt az Országlószék megtudta; de a' Kapitány is megtudta ám, minek- előtte haza érkezett volna, hogy meg fogják büntetni, melyre nézve olyan okos volt, hogy többé vissza nem ment Bue- nos-Ayresbe. Az Országlószék azonköz- ben így is meg-tett annyit a' mennyit lehetett. Az ő kezesét *Fard* nevű polgárt vonta érette rá, a' kit fogságra té- tetett és 10,000 tallér birságot vett rat- ta az említett Kapitány ragadozásaiért, kétségkívül oly czélzással, hogy a' kik- nek igasságtalanul kárt tett, azoknak ezen 10,000 tallérokából eleget tétessen. — Ebből a' következik, hogy a' Buenos- Ayresi Országlószék még igasságos pré- dálásra se' ad szabad levelet, ha tsak a' hajós Kapitány hiteles kezeset nem állit maga helyett.

C h i l i.

Egy új felszámlálás szerént ennyi az a' tengeri erő, melly a' *Valparaisói* kikötőhelyben készen áll, hogy a' meg- határozott idő elkövetkeztén, *Limához* evezzen, hogy ezt ostromolja, az alatt, míg *Gen. San-Martin* a' szárazon elő

fog nyomolni: Cumberland 50, Lantaró 52, San-Martin 22, Columbus 20, Pueyrredon 18, Coquimbo 24, Ariel 16, Aquila 14, Chileno 16, Fortuna 10, Witsch 10, Galverino 10, Maipo 10 ágyus hajók. Prédáló hajója is van a Státusnak 6, jó készületű. *Limában*, a' hova ezek menni akarnak, csak 2000 bizonyos katonáji vagynak a' Vice-Királynak.

Spanyol Ország.

A' Madridból Kadiks felé vívő utak még most is olyanok, mint az Arabiai pusztákon, a' hol Karavánokban útoznak az emberek. Éppen így kell most a' Sierra Morenai 's Manchai országutakon seregbe állani az útasoknak, különben ki prédáltatnak. Most ugyan már egy kevésbé tsendesedett valamit ezen tartományoknak állapotja, minthogy Madridból katonaság küldtetett-ki, a' melly az útakon bizonyos távolságra csoportonként tanyát formálván, a' Haramiak jónak találták magokat egy kevésbé a' hegyek' barlangjaiba hátrább vonni, de a' honét még most is meglátogatják olykor-olykor a' Pegnási jó bort termő Ránton' völgyeit.

Frantzia Ország.

Mondják, hogy a' Király' felkenetése Rheimsben, a' jövő Máj. 3-dikán, a' Királynak 1814-ben Párisba lett visszaérkezése napján megy' véghez. A' hozzá való készületek már tételnek. A' Királyi testörzők' számára valósággal drága gála formaruhát készítenek, de csakugyan még se' éppen olyan drágát, hogy, mint egy Párisi újság erőssítette, másfél millió Frankba kerülne; nem kerül többé legfeljebb is fél milliónál.

Januárus 7-dik napjáig 57,149 Frankra telt volt a' Cham-d'Asylei plánta nép' számára szánt gyűjtemény.

B é t s.

Az Alsó Austriai Cs. Kir. Országlószéktől ilyen Rendelés jött-ki azon elő-

vigyázási rendtartásokra nevezve, mellyek a' postákra adandó *recommendált* leveleket illetik: — 1)ször. Ha egy recommendálva feltett levél elvész, a' hibázó Postamester husz forintot tartozik érte Conventziós pénzben fizetni; — 2)ször. Ezen büntetési husz forintok a' levelet feladónak adattatnak. De ellenben — 3)ször. Attól a' naptól számlálván, mellyen a' recommendált levél a' postára feladatott, azon Postahivataloknál három hónapoknak lefolyta alatt jelentést tenni, 's a' jelentést a' Fő Posta Administrációkhoz írásban beadni, ennekfelette a' Recepissét is előmútatni, tartozik az, a' ki a' levelet feladta volt, különben, a' későbbre tételendő panaszokra semmi tekintet nem leszen, — 4)ször. A' mi a' Frantziaországba szolló recommendált leveleket illeti, az ilyennek feladója, a' levél boríték hajtékainál legalább három petsétet köteleztették arra ütni: mert különben nem veszi azt el a' Posta-tiszt. Ezen Rendelést a' folyó esztendő Februárus' 1-ső napjától fogva kell megtartani.“

* * *

Az Austriai Nemzeti privilegiált Bankó közönségessé tétette, hogy az ennekutánna beálló Aktzionariusok a' Bankónak azon tartalék fundusából, melly a' régebben betett Aktziák' nyereségének féretételéből gyűlt össze, egészen egyenlő részt fognak venni, a' mellynek megeshetése végett az ezen 1819-dik esztendő' Januáriusának 11-dik napján költ határozás szerint minden ezután betételendő Aktziának *ezer Bétsi Betsü és száz hat Bankó Betsü* (conventziós pénz vagy Bankónota) forintokból kell állani. Melyhezképpent az itt levő Aktziakassa, mely Dec. 28-dikától fogva bezárattatva vala, oly útasítást kapott, hogy mártól fogvást az Aktziák' beszédéséhez ezen új mérséklés szerint ismét fogjon hozzá. Költ Bétsben Jan. 27-dikén 1819.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Fehérváron Fő Tisztelendő Nagy Pál Beheli Apátur, a' Teként. Fehérvári Káptalannak Prépostja, a' Philosophiának és Theologiának Doctora, guta-
tásban meghalt életének 68-dik esztendejében.

A' boldogult Fő Tiszt. Pfingstl Mihály Apátur, és Pesti Plébánus Német-Ujvárról Vas Vármegyében (nem Pestről) vévén eredetét, Szülőitől, kik Gróf Battyányi familiánál Tiszti szolgálatot viseltek, tetemes örökséget nyert. A' Lelki Pásztori hivatalt Ó-Budán kezdette, a' hol két esztendeig káplánkodott; onnan Visegrádra ment, 's ott 7 esztendeig volt Plébánus. Visegrádról Pestre a' József városba jött, hol előtte Gróf Csáky László mostani Váradi Prépost, volt a' legelső Plébánus. A' boldogult Pesten 8, a' Therézia külső városban 11; a' belső városban 10 esztendeig viselte a' Lelki-Pásztorságot, mindenkor a' keresztényi buzgóságnak, papi kegyességnek, és a' jótévőségnek példája lévén. Ugyan ezt mutatta-meg végső rendelése által is, melyben először a' négy Plébánia templomokra, hol Lelki-Tanító volt, szép summákat hagyott. Azután a' Városi Ispotályról, a' hozzá tartozandókról, és Jótévőiről emlékezett; a' mi pedig ezen kívül megmaradna, azt tőkepénzül letétni rendelte, melynek kamatjából olly Pesti szegények gyámolítottassanak, kik mind a' két szemekre vakok, vagy olly nyomorékok, hogy kenyér keresésre teljesen elégtelenek. Ezeket nevezte ő Örökösöknek (Universales haeredes).

A' Kéngőzfördő' nagy betsi.

Pestről, még Dec. 31-edikén, 1818.

— Ha vólt valaha szerentsés és hasznos orvoslasmód, az Orvosi tudomány' kezdetétől-fogva máig; egy megbetsülhetetlen azok között a' fent megnevezett Kéngőzfördő (Schwefel-Räucherungs-Bad), melyről nem rég' a' M. Kurír a' mi' Hazánkat tudósította. Ezt a' hasznos találmányt, melynek szokásba-hozója, Párisban Galés vólt, Bétsbe szállította, most mintegy 5 esztendeje, ama' híres Orvos De-Caro; a' honnan azt, a' mi' nagy-érdemü Pesti Professorunk 's derek Orvosunk T. T. Bene Úr, e' lefolyt esztendőben, Hazánk' közepére szerentsésen által-plántálta, a' Pesti Clinicumban felállította, 's szerentsés próbáit rajta bőven el is követte.

Második efféle Kéngőzkatlant (Schwefel-Räucherungs-Maschine) állított-fel a' legközelebb múlt November-hónapban T. T. Fabiny Prof. és Szemorvos Úr, Pesten, saját Lakhellyén (az Országúton, Tek. Vízkelety Mihály Prov. Kommissarius úr' házában) egy külön-szobában, oly' nagy gondal, olly' tsínosan és tökéletes készségekkel, hogy ebben már, a' legfinnyásabb beteg is, minden kifogás nélkül, örömmel fürödhetik.

Én vóltam az a' — szerentsés-é vagy szerentsétlen? — a' ki ezen újjabb katlant kéntelen vóltam nagy kívánsággal, mint legelső oda illő beteg, megpróbálni; és, szerentsésnek vallom magamat, hogy a' Kéngőzkatlan' megvizsgálására eleve az elmémbe ötlött Guillotine-képzelet, belé-léptem után az első 5 pertzórában már, tsaknem valami földi paraditsomrólvaló gondo'kozássá vált. — Hat egész hónapig, a' legelső bosszúsággal nyughatatlankodtató, egyedül külső bőrnyavalyám' kurusolására, tsaknem árendába vettem már 3 derek Pesti patikát: a' témérdek üveg-kötsög, a' sok bögre, alig

fért a' szobámba: 5 derék Orvos, — mind tudós és próbált Férjfiak, — elkövetett mindent, a' mit Hippocratestől fogva a' mai napig írt könyvekben olvasott: — mind hasztalan. — Nov. 24-edikén, — mihelyt ez a' tsinos Emberdestilláló készen lett — beülök abba, nem különben, mint a' kit a' más-világra akarnak küldeni; nyakamba öltik azt a' tisztos tsukját, a' mi különben én rám éppen nem illik; felül, hátul, bezár (az ábrázatomat kinn hagyva) egy 72 esztendő okos és tisztos asszony, 's tüzel alám annak avernumi módja szerént, böltsességét a' katlan' oldal-deszkájában tsinált Meleghidegmérő' (therm.) parantsolathoz-szabva.

Két karom nyakig, 2 lábom tizombig, úgyszólván, egy seb volt, olyan, mint egy 2 garasos vastagságu sömör, tele sárvízzel; mely, ha egyszer hozzá nyúltam (külömben, nem), kivált' naplement után, annyira viszketett, hogy azt, eleven hússal együtt lenyüzni, örömet és édesdeden szerettem volna; melynek tsak az okosság állott ellene. Egy szóval, az én hosszas nyughatatlan-ságom, belső tökéletes egészségem mellett, szörnyű volt, és, fél esztendei munkás életemet lopta-el.

Az első fürdésre, mely a' Reaumur' mértéke szerént 35° volt, és fél óráig tartott, minden nyughatatlan-ságom egyszerre ketté - vágódott és végképpen elmúlt, — minden motsok és var felbomlott. — A' másodikra (Nóv. 25.), 42° mellett, minden motsok az egész testemről úgy letisztult, hogy a' bőr tsupa sima lett. — Harmadik fürdéskor, 45° mértékfoknyi melegben, nem ügyelvén örömben arra, hogy az új bőr rendkívül gyenge és a' hárttyával vetekezik, a' gyenge bőr két helyen, de tsak gyengén, megégett, vagy is inkább, tsak megkapta azt a' nagy hévség, 's e' miatt,

más-nap' új varak támadtak. — Nóv. 27-edikén, a' most mondott vigyázatlanságom miatt, pihentem: holott, a' 3-adik fürdést kellett volna elmúlatnom, 's 4-edik nap' fürdenem. Vagy pedig egészen abban-hagyni; látván, hogy a' másodikra mereül kitisztultam.

Megfürdöttem hát 4-szer is, 40° melegben; a' mikor az új varak felbomlottak, és az 5-ödik ferdőben tsaknem egészen (mivel' újjak voltak), a' 6-odikban végképpen letisztultak. — Fürdöttem 7-edszer próbára, 41° mértékfoknyi melegben. De a' mikor osztán, a' jéforma meleg miatt, tsak igen kevés kása-forma apróság jött-ki: mely a' következő napi (Dec. 2.) pihenés által megszáradván, Dec. 3-adikán (a' nevem' napján), egy 36° mértékfoknyi közép-melegre, tisztán letakarodott, és elég erős bőrt hagyott maga után. — A' 45° foknyi forróságban is tsak 3 kis pattanás támadt a' testem' egészséges-bőrű részén, az egész derekamon.

Így szabadultam én meg, úgyszólván játtzva, egy olyan otsmány nyavalyától, mellyet, még az ellenségemnek sem kívánok. — Ez a' katlanbaülés, nem tsak nem alkalmatlan vagy kellemetlen, hanem valóban tsupa mulatság, és valódi fürdés: mert, mihelyt a' meleg a' 30° körül jár, az izzadás oly' nagy, hogy az izzadtság, a' benn-ülőről, folyvást-folyt, mint a' zápor. És hogy ez, egyedül az emberből jön-ki, 's a' kengőz semmi nedvességet nem ad, jele az, hogy a' benn ülő' testén kívül, a' katlanban minden szárazon marad, a' hova tsak, izzadtság nem folyhat. (A' többi következik).

E r d é l y.

Újabb példája a' nagylelkűségnek a' köznéperánt.

Hazánknak egy nagy érdemű fija,

Cs. Kir. Hamarás. és Májor Mélt. Nagy-Ajtai Cserei Farkas Jó'sef Úr Krasznán, a' Szilágyban, azon szerentsétlen esztendőben (1817), a' midőn az éhség' inségeit 2 hazának minden lakosai érzették, egy újabb tselekedete által ditsóította meg magát és a' Magyar Nemességet. Mert, azon felül hogy egygyet-értve némelly hasonló érzésű társaival Kolosvárt, nevezetesen az ott megholt Kormányszéki Tanátsos Gróf Teleki Jó'sef Úrral, kinek szép életét az Erdélyi Muzéumnak minden Olvasóji tisztelet' érzései között olvasták a' X. Füzetben, sok száz ügyefogyottakon könnyíte; 1. néhány ezer forinton veve életet, 's azt nem tsak a' maga, hanem a' mások' nyomorgó alattvalójik között is kiosztogatván, annak árát nekik egészen elengedte; 2. jószágainak dézmáját három esztendőre a' maga alattvalójinál olly végre hagyta-meg, hogy az így begyülendő élet adassék-el, 's a' pénz fundusképen szolgáljon ezeknek felsegélésekre a' szükség' idején; 3. lakosainak 2254 napi hátra maradt urdolgajokat egészen elengedte; 4. a' szolgálni hetenként szokott három napi robotokat a' maga jószágiban kettőre szállította-le, olly meghatározással, hogy ebbeli rendelése mind addig fenn álljon, míg Erdélynek Urbárioma lesz, a' midőn osztán jószágaiban is az fog sinórmérték gyanánt szolgálni.

Ő Felsége atyai örömmel értette meg ezen sok érdemei miatt külömben is tisztelt polgáriársunk' nemes tselekedetét, 's Máj. 8-dikán 1818. 2174 szám alatt költ, Udvari Rendelése által meghagyta az Erdélyi Fő Kormányszéknek, hogy Fejedelmi tetszését a' szép tett el-

követőjének jelentse-ki, 's azt Erdélynek minden Jurisdictioninál híresztelje-el. — A' magyar Nemesség sok ehhez hasonlító tetteket mutathat elő; 's ha a' szép tettnek magára nézve nints is szüksége hogy elhíreszteltessék: vagynak okaink, a' mellyek kívánják, hogy az ilyeneket ön-magunkkal is tudassuk.

Török Birodalom.

Dec. 13-dika nevezetes nap vala a' Török népre nézve, minthogy ezen napon érkeztek-meg Egyiptomból azok a' kintsek, mellyeket a' Wechabiták Mekkából elragadoztak volt, de végre az Egyiptomi Pascha' fijának győzedelmei által tőlök ismét vissza vétették, 's magávaí az elfogattatott Wechabita Fejedelemmel *Abdulla-Ben-Suddal*. 's fő embereivel egygyütt, kik közt az ő Muf-tija és Kintstármestere különösen említettnek, Konstantzinápolyba küldtettek. Fényes pompával hozták-be őket Dec. 14-dikén Konstantzinápolyba, 's lántzokkal megterheltetve ennek néhány utzáin győzedelmi pompával meghordozták, melly után kemény tömlöztbe zárván 17-dikig ott tartották, akkor a' régi Szeraljba a' thrónuson ülő Császár' eléjébe vezették, ott előbb a' Tatárokat, kik őket Egyiptomból oda hozták, Czobel-bundákkal megajándékozták, 's végre a' nevezett nagy foglyokat, minekutánna előbb a' halálos ítéletet előttök felolvasták volna, kivitték, 's a' Szeraljnak három kapui mellett fejeket vették, 's holt testeiket három napokig a' közönséges nézésre kitették.

Száz forint huszas pénzért adtak Váltó czédulában: —
 Januárius' 26-dikán 256 $\frac{1}{3}$ — 27-dikén 254 $\frac{5}{8}$ — 28-dikán 255 $\frac{1}{2}$ — forintot.